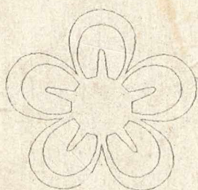

17(477)

Л 64

*Літературознавство,
"Просвіта" і духовний ідеал українця*

*(Матеріали всеукраїнської
науково-практичної
конференції)*

Кривий Ріг
1994

Рідна школа як гарант етнізації особистості.

Сьогодні в Україні все відчутніше дає про себе знати проблема "американізації" школи. В усіх куточках країни з'являються навчальні заклади, в яких навчання з першого класу ведеться англійською мовою, діти зростають в штучно створеному англомовному середовищі. А якщо врахувати, що такій школі активно допомагає телебачення, кінопрокат, низькопробна література з культом насилля, розпусти, то наслідки такого виховання не важко перебачити.

Подібна система виховання веде до подальшої денационалізації українського народу, його духовного виродження. Адже національний світогляд, свідомість, мораль, характер, спосіб мислення українця не можуть бути сформованими на чужій культурі.

Прогресивні педагоги-гуманісти всіх часів і народів засуджували таке виховання і наполягали здійснювати його на основі рідної культури, рідною мовою. К.Д.Ушинський вважав, що навчання на чужій мові шкодить дитині, воно не призведе до повноцінного розвитку її природних задатків і здібностей. Він застерігає, що навчання на чужій мові "не повинно ніколи починатися надто рано, і аж ніяк не раніше того, коли буде помітно, що рідна мова пустила глибоке коріння в духовну природу дитини". Тож чи варто братися за вивчення іноземної, коли діти не знають рідної? Створення в певній школі англомовного середовища, проведення навчання іноземною мовою є ізоляцією від українського буття. Таке вже було в історії російської школи ХІХ ст., коли заради моди діти зростали на французькій культурі. Подібні школи Ушинський називав "жалюгідними кляпками, де відсутня глибока і поживна народна атмосфера". Наслідкам цього експерименту Ушинський дав таку оцінку: "Нам удалося бачити зразки дітей вихованих таким способом. Це були або майже цілковиті ідіоти, або діти... без будь-якої творчої сили... Бідні діти, яке страшне вбивство вчинили над вами ваші занадто дбайливі батьки: вони не тільки позбавили вас батьківщини, характеру, поезії, здорового духовного життя, але й з людей перетворили вас на ляльок для потіхи

собі, на вимогу моди, на потіху суспільству, яке добровільно зрікається всякої плідної участі в житті народному".

Невже батьки, прихильники "американізації", бажають такого своїм дітям і відводять собі таку роль у їхній долі? Невже в історії ми нічого не навчилися? Адже все це було, наша дрімуча необізнаність з своєю минушиною не дозволяє обрати правильний шлях у розвитку вітчизняного шкільництва. Одне є безсумнівним — наша школа має забезпечити певний розвиток природних задатків, сформувати цілісну особистість, суверенну індивідуальність, яка зросте на здобутках національної і кращих зразків світової культури. Таке виховання дає тільки національна школа, яка притаманна кожній суверенній державі, продуктом якої є юні громадяни — продовжувачі культурно-історичних традицій батьків, дідів і прадідів, творці матеріальних і духовних цінностей українського народу, будівничі і оборонці рідної Батьківщини.

Разом з тим не можна заперечувати важливість вивчення іноземних мов. У нашій школі вивчення англійської, німецької, іспанської та інших мов має зайняти гідне місце. Але треба, щоб це здійснювалося не одночасно з початком вивчення рідної, а на її основі, коли рідна є суттю духовного життя дитини. У середніх і старших класах можна здійснювати поглиблене вивчення, відкривати для цього спеціалізовані школи, гімназії тощо. У протилежному разі ми знову будемо плідити національно безликих громадян, безбатченків, перекоти-поле, що зрікаються свого роду, своєї батьківщини, самих себе.